

Vergaderjaar 1991-1992

20 066

Herziening van de Woningwet

Nr. 67

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 10 maart 1992

De vaste Commissie voor volkshuisvesting en ruimtelijke ordening¹ heeft op 19 februari 1992 mondeling overleg gevoerd met de staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieuhygiëne over het **Bouwbesluit**. Van dit overleg brengt de commissie als volgt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Van der Burg** (PvdA) herinnerde eraan dat reeds twee jaar geleden, bij de herziening van de Woningwet, werd ingestemd met de gedachte om te komen tot de unificatie van bouwvoorschriften in een **Bouwbesluit**. Positief oordeelde zij over de prestatie-eisen, de andere toetsing en de vrije indeelbaarheid die flexibel bouwen gemakkelijker maakt. Wel vond zij het **Bouwbesluit** fors van omvang. Zij was het eens met de Nederlandse brandweerfederatie dat het moeilijk is om een totaaloverzicht te krijgen, doordat regelingen, bij voorbeeld ten aanzien van brandpreventie, over diverse hoofdstukken verdeeld zijn. Zijn alle betrokkenen er ondanks de voorlichting wel van doordrongen dat zij nu al anders moeten gaan ontwerpen? Ziet het ministerie hierbij voor zichzelf een ondersteunende rol weggelegd? Begin 1993 wenste zij een voortgangsrapportage te ontvangen over de implementatie van het **Bouwbesluit**. In dit verband vroeg zij met name aandacht voor het kostenaspect en de veranderende bestuurlijke verhoudingen tussen bij voorbeeld gemeenten en corporaties. Hoewel zij instemde met het principe om pas na evaluatie over te gaan tot wijziging van het **Bouwbesluit**, wenste zij de mogelijkheid open te houden om tussentijds in te spelen op bijzondere, actuele problemen.

Het **Bouwbesluit** is «uitsluitend» ten aanzien van onderdelen van een bouwvergunning. Mevrouw Van der Burg signaleerde echter een aantal lacunes op dit gebied, zoals het nog niet ingevoerde artikel 5 van de Woningwet dat een relatie legt met elders omschreven technische voorschriften en nog niet gereed zijnde ministeriële regelingen voor bouwstoffen, giftige bodemstoffen en parkeernormen. Wat is hiervan de oorzaak en hoe en wanneer zullen deze lacunes worden gevuld? Doordat een ministeriële regeling betreffende brandveiligheid inmiddels is toege-

¹ Samenstelling:

Leden: Castricum (PvdA), voorzitter, Spieker (PvdA), Lauxtermann (VVD), Van Noord (CDA), Van Vlijmen (CDA), De Pree (PvdA), Schutte (GPV), Wolters (CDA), Lankhorst (Groen Links), ondervoorzitter, Schartman (CDA), Tommel (D66), Te Veldhuis (VVD), Van Rey (VVD), Tegelaar-Boonacker (CDA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Van de Camp (CDA), Koetje (CDA), Versnel-Schmitz (D66), Ruijgrok-Verreijt (PvdA), Van Gijzel (PvdA), M. D. T. M. de Jong (CDA), M. M. van der Burg (PvdA) en A. de Jong (PvdA). Plv. leden: R. van Middelkoop (PvdA), J. H. van den Berg (PvdA), Jorritsma-Lebbink (VVD), Boers-Wijnberg (CDA), Paulis (CDA), Quint-Maagdenberg (PvdA), J. T. van den Berg (SGP), De Graaf (CDA), Rosenmüller (Groen Links), Tuinstra (CDA), Ter Veer (D66), Van Erp (VVD), De Korte (VVD), De Kok (CDA), Verspaget (PvdA), Esselink (CDA), Reitsma (CDA), Wolffensperger (D66), Netelenbos (PvdA), Leerling (RPF), Van der Ploeg-Posthumus (CDA), Kersten (PvdA) en Van der Vaart (PvdA).

voegd, zijn vele voorschriften op dit gebied uit het Bouwbesluit verwijderd. Waarom is voor deze methode gekozen? Alles overziende vroeg zij zich af of deze materie wel centraal kan worden geregeld. Is er niet ook behoefte aan een wat meer decentrale regeling? In dit verband wees zij op de kwestie van de parkeernormen.

Mevrouw Van der Burg vond het teleurstellend dat ondanks toezeggingen in het Bouwbesluit geen regelingen voor aanpasbaar bouwen zijn opgenomen. Later aanpassen van woningen is veel kostbaarder en leidt tot hogere subsidieasten.

Zij verlangde op korte termijn een kabinetsuitspraak over dit onderwerp.

Waarom zijn een aantal voorschriften betreffende sociale veiligheid en criminaliteitspreventie, die in eerdere versies van het Bouwbesluit stonden, niet in de definitieve versie opgenomen? Welk belang hecht de staatssecretaris aan preventie, gezien de groeiende criminaliteit? Wegen de maatschappelijke kosten hiervan niet op tegen de mogelijke extra bouwkosten? In dit verband wees zij op de sinds de invoering van het nieuwe Burgerlijk Wetboek ontstane mogelijkheid om architecten, bouwers en opdrachtgevers aansprakelijk te stellen als gebouwen niet sociaal veilig zijn. Wordt overleg gevoerd over de door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gedane voorstellen voor ARBO-voorschriften betreffende de toetreding van licht en daglicht, aangezien de Arboraad in een desbetreffend positief advies opmerkte dat dergelijke voorschriften slechts opportuun zijn als zij worden opgenomen in het Bouwbesluit? Kunnen gemeenten besluiten tot legesvrijstelling voor investeringen in de sociale huursector die kleiner zijn dan f 50 000?

Mevrouw Van der Burg stemde in met de in het Bouwbesluit opgenomen isolatienormen voor gevels, daken en vloeren in de nieuwbouw. Is hiermee tevens een oplossing geboden voor het probleem van de huisstofmijt? Zij kon zich ook verenigen met wat de staatssecretaris in zijn brief van november 1991 schreef over isolatienormen voor bestaande woningen. Overigens constateerde zij lacunes in de regelgeving betreffende schadelijke bouwmaterialen zoals asbest, spaanplaat en cfk's. Hiervoor moeten desnoods voorlopige ministeriële regelingen worden ontworpen. Zij verwees naar een door de Kamer aanvaarde motie betreffende een wettelijk verbod op het gebruik van tropisch hardhout. Aangezien de daarin genoemde termijn van drie maanden reeds was verstreken vroeg zij om een spoedige schriftelijke rapportage in deze. Zij stemde in met het uit het Bouwbesluit voortvloeiende aanschrijvingsniveau, maar wees erop dat door het wegvallen van de rijks-verbetersubsidies artikel 15 van de Woningwet in feite een lege huls is geworden. Derhalve vroeg zij de staatssecretaris een aparte notitie over de aanschrijvingsproblematiek.

Mevrouw **De Jong** (CDA) complimenteerde de staatssecretaris met het Bouwbesluit en de daaruit voortvloeiende uniforme regelgeving. Wel sprak zij de hoop uit dat dit niet zal leiden tot uniformiteit bij het bouwen. Evenals mevrouw Van der Burg signaleerde zij een aantal lacunes in de regelgeving.

Bestaat het risico dat voltooide gebouwen niet in gebruik mogen worden genomen omdat er ten aanzien van ARBO-regelingen nog lacunes zijn? Kunnen bouwers, gezien de verschillende regelgevingssystemen, wel aan alle voorschriften tegelijk voldoen en zo neen, welke wetgeving prevaleert dan? Zal de ministeriële regeling voor parkeernormen worden toegepast, of blijft dit voorbehouden aan de gemeenten? Met de regeling voor legesvrijstelling kon zij instemmen, mits gemeenten zelf ruimte krijgen in deze. In verband met het gestelde over aanschrijvingen tot woningverbetering vroeg zij om gemeenten de mogelijkheid te geven variatie aan te brengen in het oppervlak voor toilet- en douche-

ruimte, afhankelijk van het woninggebruik. Zij kon zich verenigen met eventuele wijziging van het Bouwbesluit na de geplande evaluatie na drie jaar.

Verder sloot zij zich aan bij opmerkingen van mevrouw Van der Burg over het aanpasbaar bouwen. Zal het desbetreffende regeringsstandpunt nog voor de zomer kunnen worden behandeld, zodat dit per 1 januari 1993 alsnog kan worden opgenomen in het Bouwbesluit? Zij vroeg om aandacht voor de toegankelijkheid van nieuw te bouwen kantoren voor gehandicapte werknemers, bij voorbeeld door de standaardmaat van deuren aan te passen en voldoende gehandicapentoeilietten te plannen. Waartoe zal het terugnemen van het bouwstoffenbesluit leiden, aangezien in het Bouwbesluit een verbinding wordt gelegd met EG-regelgeving op dit gebied? Uit berichten was haar gebleken dat de financiering van het onderzoek naar radon-straling in gevaar dreigt te komen. Gezien het belang dat zij hechtte aan het tegengaan van deze straling, pleitte zij voor continuering van subsidiëring van dit onderzoek. Wanneer verschijnt de AMvB betreffende het besluit meldingsplichtige bouwwerken? Kunnen er ten aanzien van niet-meldingsplichtige bouwwerken toetsingsproblemen ontstaan bij het ontbreken van een bestemmingsplan? Bij het duurzaam bouwen moet naast een goede thermische en geluidsisolatie ook aandacht worden geschonken aan een zo laag mogelijke afvalproductie. Over de isolatie-eisen voor nieuwbouw was zij tevreden. Op die voor bestaande bouw wenste zij bij een volgende gelegenheid nog in te gaan. In verband met de toekomstgerichtheid van eisen pleitte zij voor verhoging van de hoogtenormen met 20 cm., gezien het langer worden van mensen.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD) betwijfelde of met dit Bouwbesluit wel wordt gekomen tot de beoogde vereenvoudiging van de regelgeving door middel van beperking tot voorschriften betreffende bouwtechniek, veiligheid en hygiëne. Zij vond het stuk ingewikkeld, mede omdat er ook woontechnische voorschriften in zijn opgenomen. Er is niet voldaan aan de doelstelling om het merendeel van de ministeriële regelingen om te zetten in prestatie-eisen.

Wordt gepoogd het nog te grote aantal van dergelijke regelingen te verkleinen? Het leek haar niet uitvoerbaar om landelijk parkeernormen in een ministeriële regeling voor te schrijven. Dit kan alleen in de vorm van een prestatie-eis.

Mevrouw Jorritsma kon zich verenigen met het geplande evaluatieproces, maar vroeg met name in de eerste jaren aandacht voor eventueel noodzakelijke aanpassingen. Zij sloot zich aan bij eerdere opmerkingen op dit punt. Ook sloot zij zich aan bij opmerkingen over het aanpasbaar bouwen. Waarom is het kabinetsstandpunt in deze nog niet bekend? In toenemende mate wordt aangetoond dat er mogelijkheden zijn op dit gebied. Aanpasbaar bouwen kan extra kosten voor gehandicaptenhuisvesting voorkomen. Zij sloot zich verder nog aan bij het betoog van mevrouw De Jong over de toegankelijkheid van kantoren en bij haar pleidooi betreffende de hoogtenormen.

Mevrouw Jorritsma ging ervan uit dat in het Bouwbesluit niets staat over hang- en sluitwerk om het geheel budgettair neutraal te houden. In dit verband wees zij op het belang van criminaliteitspreventie, waarbij zij er oog voor zei te hebben dat in deze de verantwoordelijkheid niet uitsluitend bij de rijksoverheid ligt. Zij vroeg een verklaring voor de kennelijke discrepantie tussen de minimale eisen die worden gesteld aan hang- en sluitwerk en de hoge eisen op het gebied van brandveiligheid. Is in deze meer evenwicht te vinden en zo ja, wat zullen daarvan de kosten zijn? Ten slotte vroeg zij nog een toelichting op het eventuele verband tussen isolatienormen en het voorkomen van huisstofmijt in woningen.

Mevrouw **Versnel-Schmitz** (D66) vond dat het Bouwbesluit leidt tot een redelijke uitdunning van het aantal regelingen. Gezien de gestelde termijnen voor het wijzigen van het Bouwbesluit pleitte zij ervoor om eventuele snel noodzakelijke aanpassingen (bij voorbeeld ten aanzien van radon-straling) in een ministeriële regeling onder te brengen. Zij deelde de eerder uitgesproken kritiek, dat het overzicht over de brandveiligheidseisen verloren is gegaan.

Het leek haar niet zinnig om de formulering van parkeernormen uit de modelbouwverordening zonder meer over te nemen in het Bouwbesluit. Als dit al landelijk geregeld moet worden, moet het worden betrokken bij de besluitvorming op het punt van de ruimtelijke ordening. Zij erkende het belang van landelijke uniformering van regelingen, maar wees op het nadeel dat gemeenten moeilijker eigen initiatief kunnen nemen. In dit verband wees zij erop dat regelingen betreffende het toepassen van tropisch hardhout niet in het Bouwbesluit passen. Hoe zal deze kwestie worden geregeld? Zij pleitte ervoor om een desbetreffende regeling tegelijk met het Bouwbesluit in te voeren, teneinde overgangsproblemen te voorkomen.

Mevrouw Versnel betreurde het dat het Bouwbesluit niet kostenneutraal kan worden ingevoerd, maar zei een zekere kostenstijging aanvaardbaar te vinden, indien zij werd veroorzaakt door extra investeringen in isolatie en verbetering van het leefmilieu. Is het juist dat de kosten zijn gestegen als gevolg van de gestelde isolatie-eisen? In verband met de mogelijke samenhang tussen vloerisolatie en het voorkomen van huisstofmijt vroeg zij of het juist is dat beter een prestatie-eis kan worden geformuleerd voor het binnendringen van vocht dan voor de luchtdichtheid van een vloer. Heel positief oordeelde zij over de vrije indeelbaarheid van woningen. Daarmee kan de uniformiteit in de woningbouw worden doorbroken. Het is een vooruitgang dat in het Bouwbesluit de toegankelijkheid van gebouwen is geregeld. Verwijzend naar de discussie over de nota «Ouderen in tel», een in dat verband aangenomen motie en de door diverse fractievoorzitters gedane uitspraken tijdens een manifestatie van ouderenbonden, onderstreepte zij eerdere opmerkingen over de noodzaak van aanpasbaar bouwen. Wil men in het Bouwbesluit rekening houden met het langer worden van mensen, dan zal niet alleen moeten worden gekeken naar de hoogte van deuren, kamers en dergelijke, maar ook naar de breedte van de kleinste verblijfsruimte. Zij vreesde dat de minimumeisen op dit gebied een eigen leven zullen gaan leiden. Derhalve suggereerde zij om de minimale breedte van de kleinste verblijfsruimte op 2,25 m. te stellen. Zij sloot zich aan bij opmerkingen van mevrouw Jorritsma over aan hang- en sluitwerk te stellen eisen. Verder vroeg zij aandacht voor de problemen die ontstaan als gevolg van het gebruik van allesbranders en open haarden. Kunnen hiervoor in het Bouwbesluit of op enige andere plaats regelingen worden getroffen? Wanneer kan het besluit meldingsplichtige bouwwerken worden verwacht? Ten slotte vroeg mevrouw Versnel om een periodieke voortgangsrapportage, voorafgaand aan de geplande evaluatie.

De heer **Lankhorst** (Groen Links) zei zich in zijn inbreng te zullen beperken, omdat hij optrad als voorzitter van deze vergadering. Hij had er begrip voor dat de totstandkoming van het Bouwbesluit enige tijd had gevergd.

Het verheugde hem dat dit besluit, (waarin het mede om deregulering gaat, per 1 juli a.s. kan ingaan. Wel vroeg hij of de Vereniging Grootbedrijf bouwnijverheid terecht signaleert dat invoering van het Bouwbesluit prijsstijging tot gevolg zal hebben. Hij sloot zich aan bij opmerkingen van mevrouw Jorritsma over hang- en sluitwerk en bij de door haar gesigna-

leerde discrepantie tussen eisen op dit gebied en op dat van de brandveiligheid. Naar aanleiding van de eerder door mevrouw Versnel gereleveerde uitspraak van fractievoorzitters tijdens een manifestatie van ouderenbonden, dat aanpasbaar bouwen in het Bouwbesluit moet worden geregeld, pleitte hij ervoor om deze kwestie zo snel mogelijk te regelen, en niet pas over vier jaar na de evaluatie. Hij sloot zich aan bij opmerkingen van mevrouw De Jong over hoogtenormen. Evenals mevrouw Versnel pleitte hij voor een snelle regeling voor het gebruik van tropisch hardhout. Ten slotte vroeg hij aandacht voor de samenhang tussen vloerisolatie en het voorkomen van huisstofmijt. Hij had de indruk dat niet alleen de deskundigen, maar ook de regels in het Bouwbesluit elkaar op dit gebied tegenspreken. In dit verband wees hij naar de toelichting op artikel 27, lid 4 en sloot hij zich aan bij de vraag van mevrouw Versnel over aan isolatie te stellen prestatie-eisen.

Het antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** betoogde dat de eerste aanzet tot het formuleren van een bouwbesluit is gegeven in het dereguleringsbeleid, in het kader waarvan in het bijzonder aandacht is besteed aan doeltreffendheid en herijking van verantwoordelijkheden. Hij merkte op dat op dit terrein de zaken niet altijd zwart-wit liggen. Zo kan het Bouwbesluit worden gezien als een vorm van centralisatie, maar daarbij moet niet worden vergeten dat het, in samenhang met bepalingen uit de Woningwet, resulteert in een versterking van de positie van de burger. Door in het Bouwbesluit prestatie-eisen te formuleren wordt ingespeeld op het innoverend en creatief vermogen van de sector. Formuleringen ten aanzien van vrije indeelbaarheid zullen de nodige flexibiliteit opleveren.

Verder wordt in het Bouwbesluit geanticipeerd op Europese regelgeving en leidt het tot verhoging van de efficiency. Uit onderzoek (de staatssecretaris zegde toe, de Kamer de resultaten te zenden van een onderzoek naar niet-woningen) is gebleken dat invoering van het Bouwbesluit in grote lijnen kostenneutraal kan geschieden. Slechts de hogere eisen op het gebied van energiebesparing, toegankelijkheid en geluidsisolatie kunnen tot kostenstijging leiden, maar daar tegenover staat een besparing door grotere efficiency. De nagestreefde kostenneutraliteit kan in gevaar kunnen komen als de oorspronkelijke bedoeling van het Bouwbesluit uit het oog wordt verloren en het door het opnemen van steeds nieuwe eisen (bij voorbeeld op het gebied van inbraakpreventie) verwordt tot een «vuilnisvat». Dit betekent uiteraard niet dat ontwikkelingen moeten worden gestopt of genegeerd.

Tegen bezwaren betreffende de omvang van het Bouwbesluit bracht de staatssecretaris in, dat bouwen niet eenvoudig is vanwege de vele eisen die hieraan in Nederland worden gesteld. Het Bouwbesluit behelst uniforme eisen.

Bijna op alle terreinen (zeker op dat van de volkshuisvesting) zijn prestatie-eisen geformuleerd. Voldaan is ook aan de taak om te komen tot uniformering van de nuts- en brandvoorschriften. Gedeeltelijk is men erin geslaagd om het aantal regels te verkleinen. Ondanks dat is toegevoegd aan de aandrag tot het formuleren van woontechnische regels, omvat het Bouwbesluit aanmerkelijk minder regels. Nog niet is voldaan aan de taak om te komen tot e nduidige regelgeving via artikel 5 van de Woningwet. In dit verband wees hij op het verband met de ARBO-wetgeving. In overleg met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is een zodanig tijdschema opgesteld dat de wetgeving op dit gebied op een zodanig tijdstip gereed zal zijn dat zij kan worden meegenomen bij de eerste geplande wijziging van het Bouwbesluit. In de tussentijd zullen investeerders zich ervan moeten vergewissen dat aan de eisen in de diverse regelingen wordt voldaan, omdat zij anders het risico

lopen dat een gebouw niet in gebruik kan worden genomen. De staatssecretaris was zich ervan bewust dat er nog de nodige wensen leven in de samenleving, maar alles overziende meende hij toch te mogen constateren dat het draagvlak voor het Bouwbesluit aanvaardbaar is en dat er vrij brede overeenstemming over is.

In samenspraak met betrokkenen zal er alles aan worden gedaan om de invoering van het Bouwbesluit per 1 juli a.s. succesvol te doen zijn. Daarbij is voorlichting van groot belang. De staatssecretaris zegde toe, de Kamer periodiek, bij voorbeeld bij de behandeling van de begroting, te informeren over de voortgang van het proces. In principe kan het Bouwbesluit eens per vier jaar, na evaluatie, worden gewijzigd. Met tussentijdse wijzigingen dient terughoudendheid te worden betracht. Uiteraard staat het de Kamer vrij om op enig moment in deze tot een andere afweging te komen, maar daar staat tegenover dat bewindslieden het recht hebben om in deze ook hun eigen afwegingen te maken.

De staatssecretaris legde evenals mevrouw Versnel een koppeling tussen een landelijke regeling voor parkeernormen en besluitvorming op het punt van de ruimtelijke ordening. Desbetreffende bepalingen in het Bouwbesluit zijn onderdeel van een landelijk te voeren parkeerbeleid en bieden in dat kader slechts openingen. In dit verband wees hij nog op de in nauw overleg tussen de departementen van VROM en van Verkeer en Waterstaat geschreven notitie over het parkeren. Overigens voorzag hij niet direct dat deze bepalingen uit het Bouwbesluit zouden worden geactiveerd. Gemeenten kunnen uiteraard een eigen parkeerbeleid voeren. Daartoe behoeft geen gebruik te worden gemaakt van artikel 168 van de Gemeentewet. Bij de evaluatie zal met name aandacht moeten worden geschonken aan het spanningsveld tussen centrale en decentrale besluitvorming. In het Bouwbesluit is gestreefd naar uniformiteit, waarbij een zekere bandbreedte is aangegeven en (ook ruimte is gelaten voor onvoorziene omstandigheden. De staatssecretaris was zich ervan bewust dat artikel 168 van de Gemeentewet slechts smalle marges kent. Hij wenste eventuele jurisprudentie op dit punt af te wachten.

De staatssecretaris schetste het verloop van de discussie tussen Kamer en regering over het aanpasbaar bouwen. Hij betreurde het dat hij zijn toezegging om voor het eind van 1991 zijn standpunt over aanpasbaar bouwen bekend te maken, om een aantal redenen niet gestand had kunnen doen. Hij zei het belang van aanpasbaar bouwen te onderkennen, maar waarschuwde ervoor het te gebruiken als een soort toverwoord. De resultaten van de experimenten van de SEV en de NWR zijn inmiddels bekend. Hieruit kan worden afgeleid dat vooral experimenten met liften goed zijn geslaagd. Op enkele nadere vragen ontbreekt het antwoord echter nog, omdat normen gedurende de experimenteerperiode moesten worden ontwikkeld. Gezien de maatvoering zal aanpasbaar bouwen niet kunnen worden toegepast in kleine woningen. Dit vormt een belemmering voor het opnemen van desbetreffende regelingen in het Bouwbesluit. Ook bepaalde andere aspecten van aanpasbaar bouwen kunnen niet in het Bouwbesluit worden geregeld. Hij zag aanpasbaar bouwen als een pakket maatregelen dat in omvang kan variëren. Een minimumpakket, ook qua type woning, zou kostenneutraal kunnen zijn. Naarmate het pakket wordt uitgebreid zullen de kosten stijgen. Overigens herinnerde hij eraan dat door de Kamer bij de begrotingsbehandeling wensen zijn geformuleerd voor ouderenhuisvesting en dat tijdens de discussie over de nota «Ouderen in tel» een kabinetsstandpunt is toegezegd over de grenzen tussen wonen en zorg.

Hij zegde toe, de Kamer over dit alles voor 1 juni aanstaande te rapporteren, opdat er nog gelegenheid zal zijn om voor de zomer over deze onderwerpen te debatteren. In deze rapportage zal onder andere ook een verband worden gelegd tussen de kosten van aanpasbaar bouwen en de kosten die moeten worden gemaakt voor aanpassing van

woningen, indien niet aanpasbaar is gebouwd. Voorafgaande aan deze rapportage zal de Kamer, indien gewenst, nader worden geïnformeerd over technische aspecten van het aanpasbaar bouwen. Hij wenste zich nog niet vast te leggen op een termijn waarbinnen eventueel wijzigingen op dit punt in het Bouwbesluit kunnen worden aangebracht. Overigens was hij van mening dat ten aanzien van de toegankelijkheid van kantoor-gebouwen een forse stap vooruit is gezet. Verder gaan op dit gebied leidt tot het zeer fors aanscherpen van prestatie-eisen.

De staatssecretaris verwees naar eerdere discussies over toepassing van tropisch hardhout, waarin volgens hem duidelijke afspraken zijn gemaakt. Hij verwachtte de Kamer snel een nader standpunt in deze kenbaar te kunnen maken, op grond van binnenkort beschikbaar komende resultaten van interdepartementaal overleg. Overigens vond hij dat een desbetreffende regeling niet thuishoort in het Bouwbesluit.

Consistent met het beleid dat in de jaren tachtig is gevoerd, beperkt de centrale overheid zich tot haar kerntaak in de volkshuisvesting, te weten goed en betaalbaar wonen voor iedereen. Aangezien de sociale woningbouw daarbij een belangrijke rol speelt, is legesvrijstelling op landelijk niveau daartoe beperkt. Gemeenten kunnen echter autonoom beslissen over legesvrijstelling.

Dit kan ertoe leiden dat verschillen tussen gemeenten ontstaan. De staatssecretaris was voornemens om via een circulaire over dit onderwerp te voorzien in het tekort aan voorlichting op dit punt. Hij bevestigde dat per 1 januari 1992 de subsidie voor niet ingrijpende woningverbeteringen als grondslag voor het aanschrijvingsbeleid is komen te vervallen. In het uiterste geval staat het gemeenten uiteraard vrij om met gebruikmaking van eigen middelen een aanschrijvingsbeleid te voeren, maar hierbij kan ook een relatie worden gelegd met de middelen uit het fonds voor dorps- en stadsvernieuwing.

Op de vraag van mevrouw Jorritsma, of gemeenten ook kunnen aanschrijven boven de in het Bouwbesluit genoemde minimumeisen, moest de staatssecretaris het antwoord schuldig blijven. Wel zegde hij toe, de Kamer te zijner tijd nader te informeren over het aanschrijvingsbeleid in de komende jaren. De vraag over het onderzoek naar radonstraling zei hij ter beantwoording voor te zullen leggen aan minister Alders. Naar deze minister verwees hij ook voor een nadere discussie over allesbranders.

De staatssecretaris zei yerrast te zijn door de reactie van de vereniging van lange mensen, aangezien in de voorbereiding van het Bouwbesluit expliciet aandacht aan hun wensen is geschonken. Zo is op een aantal punten aangesloten bij de eisen uit de model-bouwverordening en is de maatvoering in een aantal gevallen zelfs verruimd. Hierbij moet worden bedacht dat het Bouwbesluit slechts minimumnormen aangeeft. Zeker gezien de sterke progressie in de aantallen lange mensen dienen de ontwikkelingen op het gebied van maatvoering te worden gevolgd. Bij de evaluatie zal worden bezien of de, overigens niet door hem gedeelde, vrees gegrond is dat minimumeisen in de praktijk als maxima gaan functioneren.

Er kan niet zonder meer een vergelijking worden gemaakt tussen eisen op het gebied van brandveiligheid van gebouwen en eisen die worden gesteld aan hang- en sluitwerk. Hoewel de staatssecretaris de traumatische gevolgen en de maatschappelijke schade als gevolg van inbraken niet wenste te bagatelliseren, was hij toch van mening dat de dreiging die uitgaat van het brandrisico groter is, zeker als daarbij de effecten op de directe omgeving worden betrokken.

De thans in het Bouwbesluit opgenomen brandveiligheidseisen zijn een gemiddelde van de eisen die door de gemeenten worden gehanteerd. Grof gezien is er op dit punt sprake van kostenneutraliteit, ook ten aanzien van utiliteitsgebouwen. Over het opnemen van eisen voor hang-

en sluitwerk in het Bouwbesluit zal nog nader moeten worden gediscussieerd. Daarbij zal ook worden gekeken naar de samenhang met regelingen betreffende produktaansprakelijkheid en met regels uit het nieuwe Burgerlijk Wetboek. Hierbij moet wel worden bedacht dat in deze de verantwoordelijkheden anders verdeeld zijn. Ook moet men niet de illusie hebben dat inbraken hiermee absoluut onmogelijk worden.

De heer **Veld** (Directeur Directie Onderzoek en Kwaliteitszorg) merkte in aanvulling op het antwoord van de staatssecretaris op dat uit experimenten is gebleken dat aanpasbaar bouwen voor rolstoelgebruikers goed kan worden toegepast in grotere meergezinswoningen. Gezien de maatvoering is het inderdaad niet mogelijk voor kleine woningen, hetgeen vooral bij de stadsvernieuwing problemen kan geven. Aanpasbaar bouwen van eengezinswoningen stuit op het probleem dat dit type woningen vaak in meer dan één verdieping wordt gebouwd. De kosten voor aanpasbaar bouwen zullen voor meergezinshuizen variëren tussen nul en ongeveer f 1000, afhankelijk van het niveau van aanpassing. Voor andere typen huizen zullen de kosten vrij sterk stijgen, omdat de woning groter moet worden gebouwd. Binnen de bestaande maat zou er echter ook voor kunnen worden gekozen om enig ruimteverlies te accepteren. Kosten zullen moeten worden afgewogen tegen kwaliteit. Hoewel de eisen voor aanpasbaar bouwen zijn geformuleerd tijdens de experimenteerperiode moet achteraf worden geconstateerd dat het eindresultaat er vaak niet geheel aan voldoet. Met name gaat het dan om de oppervlakte en de maatvoering van de woningen. Dit alles wordt thans geëvalueerd, opdat het kan worden betrokken bij de door de staatssecretaris toegezegde standpuntbepaling.

Over het Bouwbesluit zijn een brochure en een video, alsmede een aantal edities van het magazine «Berichten over het Bouwbesluit» verschenen. Binnenkort kunnen ambtenaren van bouw- en woningtoezicht een in overleg met de VNG opgezette cursus over de toepassing van het Bouwbesluit volgen. Het departement heeft zichzelf de inspanningsverplichting opgelegd om vragen over het Bouwbesluit binnen twee dagen te beantwoorden. Ook in het magazine zullen vragen over het Bouwbesluit worden beantwoord. Door derden wordt in overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken een cursus Bouwbesluit en brandveiligheid georganiseerd. Voor betrokkenen in het bouwbedrijf wordt door de Stichting belangenbehartiging opleiding bouw in samenwerking met de afdeling opleidingen van het Bouwcentrum en het NWI een cursus georganiseerd. Het departement van VROM verzorgt de opleiding van docenten van deze cursus.

De heer Hoelen (plaatsvervangend directeur-generaal Volkshuisvesting) ging ten slotte nog in op het voorkomen van de huisstofmijt. Een verhoogde isolatie heeft niet zoveel effect op de oppervlaktetemperatuur van een vloer. Om te voorkomen dat vochtige lucht in de constructie binnendringt, zijn eisen gesteld aan de luchtdoorlatendheid van een begane-grondvloer. Verder zijn eisen opgenomen om te voorkomen dat in een constructie koudebruggen voorkomen, waar eventueel condensatie ontstaat. Ook tegen optrekkend vocht zijn voorzieningen getroffen (prestatie-eisen). Door bij voorbeeld het gebruik van bepaalde steensoorten kan hieraan worden voldaan. Indien aan deze vereisten wordt voldaan, zal naar verwachting de huisstofmijt minder voorkomen.

De voorzitter van de commissie,
Castricum

De griffier,
Hordijk